

Een ark voor de Sumatraanse neushoorn?

door Nico van Strien

De Sumatraanse neushoorn deelt het lot van vrijwel alle grotere zoogdieren. Door ontginningen wordt het beschikbare leefgebied snel kleiner en bovendien is het reeds sterk versnipperd. Het dier komt niet alleen voor op Sumatra, maar ook op Borneo en op het vasteland van Zuidoost-Azië. Overal in zijn leefgebied worden de resterende populaties door stroperij – in dit geval voor de hoorn, die magische krachten heet te bezitten – verder uitgedund.

Dr. N. J. van Strien promoveerde in 1986 op zijn onderzoek naar deze bedreigde diersoort en werkt nu op de universiteit van Malawi. Bij nieuwe ideeën over het behoud van de Sumatraanse neushoorn plaatst hij enkele kritische kanttekeningen.

Een aantal jaren geleden schatten zoölogen dat er nog maar 100 tot 200 Sumatraanse neushoorns over zouden zijn. Recent onderzoek heeft uitgewezen dat deze schatting te somber was; er zijn er waarschijnlijk nog wel 500 of meer. Nog verheugender is het dat er een paar reservaten op Sumatra, Borneo en Maleisië zijn waar nog relatief grote aantallen, tot honderd of meer, leven. Deze reservaten zijn zo uitgestrekt dat ze een behoorlijke populatie – één neushoorn heeft zo'n 1000 ha bos nodig voor zijn levensonderhoud – kunnen herbergen. Een voorwaarde is wel dat deze reservaten voldoende en blijvend worden beschermd.

Grote reservaten als Gunung Leuser, Kerinci-Seblat, Tabin en Taman Negara zijn niet de enige plaatsen waar neushoorns voorkomen; er zijn nog vele andere gebieden bekend, maar daar huizen vrijwel altijd heel kleine aantallen neushoorns, in gebieden die onvermijdelijk spoedig 'voor de bijl' zullen gaan. Verder zijn deze kleine, vaak al enigszins ontsloten gebieden extra gevoelig voor stroperij.

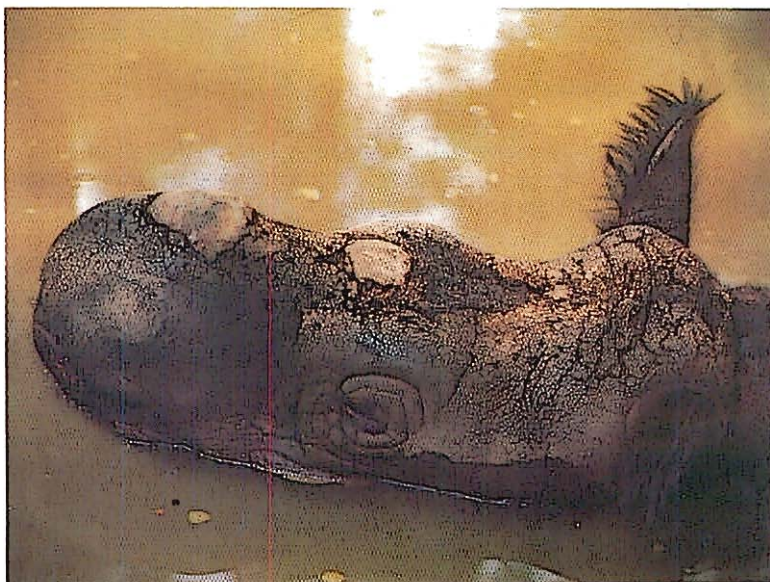
Bescherming van elke kleine populatie is onmogelijk en in veel van deze gebieden zal over een paar jaar geen neushoorn meer te vinden zijn. Al enkele jaren wordt er dan ook o.a. gedacht aan het wegvangen van deze geïsoleerde

dieren voor ze door stropershand zullen vallen. Met deze 'kansloze' dieren kunnen dan andere 'kansrijkere' populaties worden versterkt, óf door de dieren daar rechtstreeks naar over te brengen, óf pas na een aantal jaren nadat er in gevangenschap eerst een flink aantal is gefokt. Om wetenschappelijke en praktische redenen wordt voorlopig aan het laatste de voorkeur gegeven door de Indonesische regering.

De verantwoordelijke natuurbeschermingsinstanties in Maleisië, Sabah en Indonesië zijn zich steeds meer bewust geworden van

het onafwendbare lot van kleine geïsoleerde populaties van zeldzame dieren en willen liever iets doen dan lijdelijk toezien hoe de laatste dieren verdwijnen. Daarnaast zijn er enkele dierentuinen in Amerika en Engeland, die bereid zijn de grote bedragen op te brengen die nodig zijn voor het vangen van de neushoorns en voor het opzetten en beheren van de fokgroepen. Deze sponsors zijn ook bereid aanzienlijke fondsen beschikbaar te stellen voor het beschermen van de grote populaties in de reservaten. Dat was tot nu toe, vooral door gebrek aan geld,

De Sumatraanse neushoorn kan niet zonder zijn dagelijks (modder)bad.

mogelijk tot nul zal moeten worden teruggebracht en dat er op veel grotere schaal zal moeten worden herbebest.

Inmiddels is er onder leiding van professor Vo Quy uit Hanoi een plan opgesteld voor samenwerking tussen Vietnam, Laos en Cambodja. Een van de doelstellingen is het redden van een aantal diersoorten dat op het punt staat te verdwijnen, zoals de koupley (*Bos sauveli*) en de Sarus kraanvogel (*Grus antigone*).

De koupley is de laatste jaren herhaaldelijk in het nieuws geweest, eerst omdat men aannam dat hij reeds was uitgestorven, daarna omdat er toch weer kleine verspreide populaties waren gevon-

belangrijk zijn. Men werkt er in Vietnam nu aan om samen met de buurlanden en onderzoekers uit het Westen een aantal dieren levend te vangen en in bewaakte reservaten onder te brengen, teneinde er in semi-gevangenschap mee te fokken. Dit alles natuurlijk met de hoop dat ze later weer in het wild zullen kunnen worden uitgezet.

Herstel van het oerbos

Bemoedigend is ook dat er wordt gewerkt aan het herstel van bepaalde ontboste gebieden.

Vietnam is het eerste land dat heeft geprobeerd tropisch oerwoud aan te planten. De door chemische besproeiing zwaar bescha-

Bij het Nationale Park Cuc Phuong worden herten beschermd opgefokt om ze later terug te brengen in de natuur. De bast van hun geweien wordt gebruikt in de traditionele geneeskunde.

ceae aan te planten zijn echter mislukt, deels door verstikking door de grassen, deels ook door herhaaldelijke bosbranden. Men boekt nu betere resultaten met een snelgroeiende dennesoort, *Pinus khaya*, die men uit de bergen heeft gehaald. Het is de bedoeling om uiteindelijk 90.000 ha te herbebossen, maar men heeft problemen met de watervoorziening, die door de ontbossing sterk is bemoeilijkt. Een ander gebied waar men tracht de schade te herstellen is het mangrovebos bij de delta van de Mekong en ten zuiden van Ho-Chi-Min-Stad (Saigon). Deze bossen waren vroeger een bron van bouw- en brandhout en waren bekend om hun vogelrijkdom. Zoals alle mangrovebossen waren ze ook van groot belang voor de visserij. Ongeveer de helft van deze bossen is het slachtoffer geworden van herbiciden en napalm. Ten zuidwesten van Ho-Chi-Min-Stad is er bij Dat Mui een project waar de bomen thans 8 jaar oud zijn en alweer houtskool beginnen te leveren. In andere delen van het land verwacht men dat het nog wel 20 tot 30 jaar zal duren voordat de nieuw beplante arealen oogsten gaan opbrengen. Op vele plaatsen heeft men twee of drie keer opnieuw moeten planten, omdat er nog te veel vergif in de grond zat. Er liggen nog duizenden ha met gras in plaats van met bomen, als een waarschuwing hoe groot de schade is die moderne oorlogvoering aan het milieu kan toebrengen. □

Het grootste deel van de Vietnamese brandhoutvoorziening komt uit natuurlijk bos. Met aanplantprogramma's probeert de overheid de druk op dit bos wat te verlichten.

den in Thailand, Laos, Cambodja en Vietnam. Deze rundersoort werd pas in 1937 voor het eerst wetenschappelijk beschreven en is sindsdien snel achteruitgegaan door onophoudelijke bejaging en door de oorlogen die zijn woongebied teisterden. Afgezien van de ethische en morele gronden om een diersoort te redden, is er ook een groot praktisch belang: De koupley schijnt immuun te zijn voor de runderpest, die vooral in Zuidoost-Azië de veestapel soms zware schade toebrengt. Inkruisen van koupleybloed kan dus heel

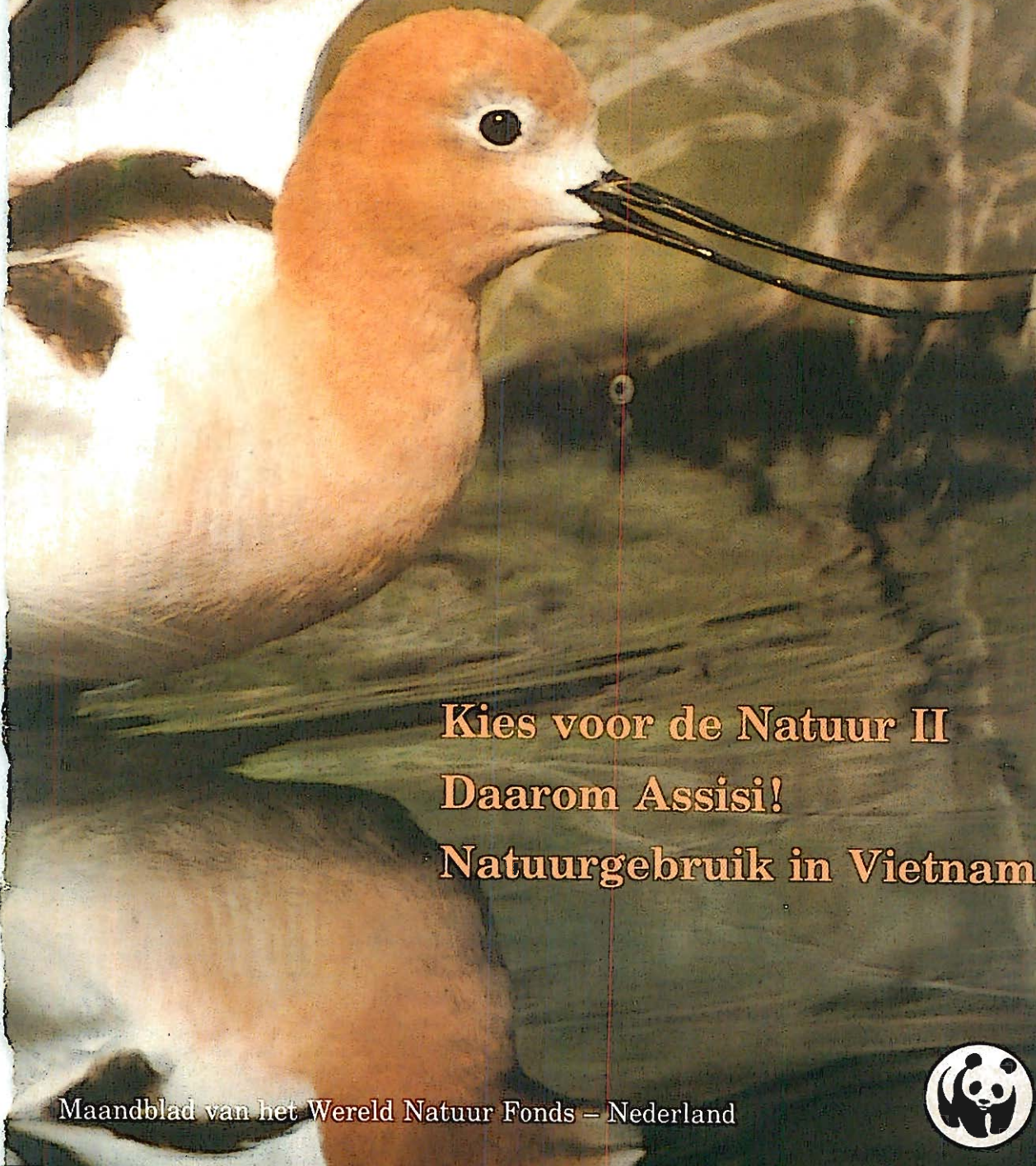
digde A-Luoi vallei, dicht bij de 17e breedtegraad (de grens tussen Noord- en Zuid-Vietnam), was vroeger een zwaar bebost gebied van 124.000 ha, waar een rijke fauna leefde: panter, olifant, gaur, neushoorn en diverse apesoorten. Nu bestaat de vegetatie voornamelijk uit alang-alang gras terwijl op kale plaatsen in de regentijd de erosie toeslaat, gevolgd door uitdroging in de daaropvolgende droge tijd.

De eerste pogingen om hier oerwoudbomen van de families der Podocarpaceae en Dipterocarpa-

24 5

Drieëntwintigste jaargang maart 1987 nr. 3

panda

**Kies voor de Natuur II
Daarom Assisi!
Natuurgebruik in Vietnam**

Maandblad van het Wereld Natuur Fonds – Nederland

panda

Maandblad
van het Wereld
Natuur Fonds
Nederland

Panda is het officiële orgaan van de Stichting Het Wereld Natuur Fonds-Nederland, Nederlandse afdeling van The World Wildlife Fund. Het wordt gratis gezonden aan de donateurs.

Redactie

Leden: Ir. W. G. Braakhekke, E. F. Elzen-
ga, Bert Garthoff, Ir. R. C. van der
Giessen, N. F. Halbertsma, Drs. S. M. ten
Houte de Lange, Mr. T. Kroesen-Verjaal,
Dr. J. C. van Noordwijk-van Veen, Mr.
A. D. Vas Nunes.

Redactie-secretaris: Willem Vermeulen.
Adres: WNF, Postbus 7, 3700 AA Zeist.

Artikelen uit Panda mogen worden overge-
nomen na toestemming van de desbetreffende
auteur(s), mits de bron wordt vermeld.
Iedere overname en gebruik van het Panda-
logo is – als beschermd beeldmerk – slechts
mogelijk na voorafgaande toestemming.

Adresveranderingen en klachten

Adresveranderingen en klachten over het
niet ontvangen van Panda moeten worden
gericht aan de donateursadministratie WNF,
postbus 7, 3700 AA Zeist. Adresverande-
ringen dient men tenminste zes weken te vo-
ren op te geven, onder vermelding van het
administratienummer (vermeld op het adres-
strookje).

Secretariaat Wereld Natuur Fonds

Eerste Hogeweg 2, Zeist (postadres: postbus
7, 3700 AA Zeist).
Telefoon: 03404-22164.
Postrekening 44466, Zeist.
Bank: Mees & Hope N.V., Utrecht,
rekening 21.36.50.797.

Verzendhuis WNF

Postbus 7, 3700 AA Zeist; postrekening
30.19.487.

Donateurs

Donateur(ric) kan men worden door een
jaarlijkse storting van (tenminste) f 27,50
op postrekening 44466 ten name van het
Wereld Natuur Fonds, Zeist (buitenland
f 37,50). Donateur(ric) voor het leven
wordt men door eenmaal (tenminste)
f 750,- te betalen; voor 60 jaar en ouder
tenminste f 375,-.

Jeugd donateurs

Jeugd donateurs (tot 21 jaar) ontvangen 11 x
per jaar het blad Panda, zij betalen een mini-
mum donatie van f 22,- per jaar (buiten Ne-
derland f 32,-).

World Wildlife Rangers

Rangers zijn de junioren van het Wereld Na-
tuur Fonds tot zestien jaar. Zij betalen
f 22,- per jaar (buitenland f 32,-) en ont-
vangen elf maal per jaar het blad TamTam.
Rangers-supporters (boven 18 jaar) betalen
per jaar f 22,- plus f 5,50 (voor het Ranger
Educatie Fonds), totaal f 27,50 (buiten Ne-
derland f 37,50).

Inflichtingen: World Wildlife Rangers, post-
bus 284, 3700 AG Zeist, tel. 03404-22144,
postrekening 201120, Zeist.

Grafische verzorging

Grafische bedrijven Bosch & Keuning –
Baarn.

Inhoud

Kies voor de Natuur deel II	35
Daarom Assisi!	38
Bloemlezing: De Narcis	40
Geen opvolgers voor de dodo	41
Natuurgebruik in Vietnam	44
Een ark voor de Sumatraanse neushoorn?	46
Boekbespreking 'Ruimte voor de vogels'	47

Ruimte voor de vogels

Nieuw premieboek

Steun de actie 'Kies voor de Na-
tuur deel II'! Als u f 60,- of
meer schenkt ontvangt u het
nieuwe premieboek 'Ruimte
voor de vogels' zonder verdere
kosten thuis. Gebruik de over-
schrijvingskaart in de enveloppe
op het omslag van deze PANDA
of stort uw bijdrage op giro
44.59.286 t.n.v. Wereld Natuur
Fonds, Zeist.

'Ruimte voor de vogels' is een
bijzonder boek over de bescher-
ming van vogels over de hele
wereld. Van de 384 pagina's is
de helft gevuld met prachtige
foto's en illustraties, alle in
kleur. Leefwijze, leefgebieden,
bedreigingen en bescherming

worden uitgebreid behandeld. In
het speciale hoofdstuk over Ne-
derland staan bijdragen van ZKH
Prins Claus en prof. dr. K. H.
Voous. Een meer uitgebreide be-
spreking van dit unieke pre-
mieboek vindt u op pagina 47.

Bij de voor- en achterplaat:

De Amerikaanse kluut (Recurvirostra americana) broedt in het westen van de Verenigde Staten in moerasige
gebieden en trekt in de winter naar Baja California, Mexico en Guatemala. De laatste jaren worden vooral zijn
broedgebieden aangetast door ontwatering en ontginning ten behoeve van landbouw.

Fotoverantwoording:

Voor en achterplaat Robert C. Fields/U.S. Fish and Wildlife Service; p. 35 P. Jackson/WWF; p. 36 (boven) M.
Boulton, (onder) P. Steele/ICCE; p. 37 C. Aveling; pp. 38, 39 WNF; p. 40 prof. dr. H.C.D. de Wit; p. 41 ICBP,
p. 42 N. Arlot/ICBP; p. 43 (boven) B. Osborne/WWF, (onder) R. Savery; pp. 44, 45 E. Kemf/WWF; p. 46
WWF; p. 47 uit boek: 'Ruimte voor de vogels'.